

BRANDKÅRSTIDSKRIFT

Nr 2

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND

Redaktion: Styrmansgatan 1, Stockholm. - Tel. 60 63 08. - Postgiro 4870.

Redaktör och utgivare: Kapten Erik Gillner.

1942

24 årgången

Brandskyddet inom textilindustrien.*

Av överingenjör Alex Engblom.

I. Brandskyddet är en fråga av största ekonomiska betydelse.

I radioeket lämnade för någon tid sedan ordföranden i Samarbetetskommittén för industriellt brandskydd, civiling. Torsten Gustafsson, några uppgifter rörande de senaste storbränderna inom landet. Under år 1940 förstördes sålunda genom brand värden för över 60 miljoner kronor, alltså väsentligt mera än den i och för sig höga genomsnittssiffran, 40 miljoner. Uttrycket "katastrofartad" har en skrämmande aktualitet, som än starkare framhäves, när man fick veta, att eldsvådorna inom landet kosta oss 200,000 kronor pr dag.

Att det brunna är försäkrat är ju gott och väl, men kvar står i alla fall det enkla faktum, att vår nationalförmögenhet decimeras för att nu icke tala om att återanskaffningen av förråden i stor utsträckning är helt enkelt omöjlig under nuvarande förhållanden.

Om sålunda brandskyddet, framför allt inom industrien, även under normala förhållanden har ekonomiska konsekvenser av största betydelse, så är det i vårt lands nuvarande läge en bjudande nödvändighet att hithörande frågor ägnas den oavslätligaste uppmärksamhet.

Icke minst gäller detta textilindustrien. Den har ju en högst betydelsefull ställning inom vårt lands näringsliv. För den icke initierade kan det vara av intresse att veta, att textilindustrien, till vilken jag då räknar även dess nä-

* Föredrag vid Brandskyddsmötet i Borås den 14 juni 1941.

ra allierade, konfektionsindustrien, sysselsätter omkring 16 % av industriens sammanlagda antal fabriksarbetare och över 80 % av antalet hemarbetare. Dess andel i totala salutillverkningsvärdet uppgår till c:a 10 %, allt enligt 1938 års officiella statistik. För närvarande utgör antalet fabriksarbetare inom industrigrenen närmare 80,000.

De behov hos konsumenterna, som textilindustrien avser att fylla, tillhöra ju också de mera primära. Man får heller icke förbise den stora roll, som textilindustriens alster spela i fråga om vår försvarsberedskap. Under de senaste åren ha miljontals meter vävnader av olika slag tillverkats i forcerat tempo för att fylla krigsmaktens behov. Vidare måste man hålla i sikte, att råvaruförsörjningen inom textilindustrien till allra största delen täckes genom import. De nu rådande handelsavspärrningarna ha medfört, att denna import till största delen stoppats. Lagren av råvaror inom landet kunna således icke ersättas, därest de gå till spillo, exempelvis genom brand. Brandskyddet har alltså även för textilindustriens del fått en starkt ökad aktualitet.

Vad fabrikationsprocesserna inom textilindustrien beträffar, så ha ju dessa i ett tidigare föredrag¹ i dag skildrats i allt väsentligt. Vi ha även fått kännedom om vad som ur brandskyddssynpunkt principiellt kan anses önskvärt eller nödvändigt med hänsyn till de olika arbetsprocessernas egenart. På min lott skulle falla att redogöra för hur dessa brandskyddstekniska principer lämpligen kunna tänkas omsätta i praktiken.

De exempel, som jag kommer att angiva, hänföra sig självfallet till bomullsindustrien. I det stora hela torde emellertid liknande anordningar få anses lämpade även för andra textilindustriens grenar,

II. Det förebyggande brandskyddet.

Översikten kan lämpligen börja med en redogörelse för sådana åtgärder, vilka falla inom det förebyggande brandskyddet. Under denna benämning sammanfattar jag de åtgärder, vilka avse att förhindra uppkomsten av brand.

a) Dammgrågan.

Dammbildningen är inom textilindustrien en brandrisk, som icke får underskattas. De fibrösa råmaterialen avsättas under de olika arbetsprocesserna för upprepade påkänningar, såväl böjningar som framför allt sträckningspåkänningar. Resultatet blir att små fragment av fibrerna avslitas och frigöras i relativt stora mängder. Dessa fiberpartiklar sväva kring i luften och avsätta sig så småningom på arbetsmaskiner och annan inredning i arbetslokalerna.

I detta avseende är ju bomullen det mest ogynnsamma. Råbomullen innehåller i sig själv en del korta fibrer, vilka icke helt låta avlägsna sig i de förberedande processerna utan bidraga till dammbildningen även i efterföljande arbetsoperationer. Tekniska förbättringar av allehanda slag ha även härutinnan genomförts, så att ett välordnat bomullsspinneri i dag även i här berörda hänseende skiljer sig högst avsevärt från ett sådant för 20 år sedan.

Cellullen innehåller visserligen icke tillnärmelsevis så stor del korta fibrer som bomullen; i gengäld är vanligtvis själva fiberns hållfasthet något mindre. Ur dammbildningssynpunkt kan den på det stora hela taget jämföras med bomull.

Vad spinneriprocesserna beträffar, så är det med hänsyn till garnets kvalitet av vikt, att det damm, som avsättes sig å maskinerna, kontinuerligt avlägsnas. Man löper eljest risken att flockar

av detta damm lösgöras och följa med garnet, som därigenom blir klunsigt, sålunda kvalitativt sämre. De teknologiska och brandskyddstekniska kraven sammanfalla sålunda härvidlag. Likartat är förhållandet även i fråga om rullning, spolning och varpning, d. v. s. förberedningsprocesserna före vävningen.

I vävsalarna ligger däremot saken annorlunda till. Den nötande inverkan, som utövas å garnet från solv och vävskedar, ger upphov till ganska mycket fiberdamm, som avsätter sig å vävstolarna. Man har försökt flera olika metoder att här liksom i spinneriet kontinuerligt avlägsna dammet, exempelvis genom dammsugare eller genom att med pressluft blåsa av dammet från stolarna. Ingen av dessa metoder har emellertid visat sig fullt tillfredsställande ur praktisk synpunkt. Man nöjer sig därför i regel att grundligt rengöra stolen, så snart varpen är slutvävd. Detta gäller automatstolar. Vid vanliga vävstolar sker väl i regel en avtorkning av dammet i samband med arbetets avslutande för veckan. Då vävstolen icke har några snabbt roterande delar, är också risken för en brand t. ex. genom varmgång o. dyl. här väsentligt mindre än i spinneriet.

Vad beredningsverken beträffar, så ligger det i sakens natur, att dammfrågan, exempelvis vid färgning och appretering, icke har nämnvärd betydelse. Större vikt får den däremot vid t. ex. torkningsprocesser, där den accentueras genom de högre temperaturer, som här komma ifråga.

I de processer, där dammet innebär en större brandrisk, framför allt vid spinneriets arbetsoperationer, är det av vikt att systematiskt genomtänkta planer uppgöras för dess avlägsnande. Arbetsinstruktionerna skola sålunda innehålla detaljerade bestämmelser om hur ofta och på vilket sätt olika

delar av en viss maskin skola rengöras.

b) Smörjning.

Varmgång i lager är en brandorsak, som med litet dock vilja kan, om än ej helt så dock till allra största delen, elimineras. Ett steg i rätt riktning är att organisera smörjningsarbetet på rätt sätt. I första hand bör härför avdelas särskild personal. Vidare bör, liksom för rengöringen, även för smörjningen upprättas planer, som ange, hur ofta de olika smörjställena på en viss maskin skola smörjas. Smörjställena böra vidare markeras, t. ex. genom ringar i röd färg, målade på maskinen el. dyl.

Det är vidare nödvändigt att genom omsorgsfulla undersökningar och mätningar fastställa, vilken oljetyp som är den lämpligaste för olika ändamål. Jag kan av egen erfarenhet försäkra, att en dylik undersökning i flera avseenden kan ge intressanta och överraskande upplysningar, som visa hurusom slentrian och subjektiva föreställningar kan ha varit anledning till att helt olämpliga smörjmedel kommit till användning.

Dylika undersökningar ta lång tid men äro nödvändiga för att fastställa vilka smörjmedelstyper, som böra användas i olika fall. Härvid får hänsyn tas icke endast till kravet på optimal smörjningsförmåga. I vissa fall måste även andra synpunkter anläggas. Så t. ex. inom väverier, där en primär fordran är att smörjoljan skall vara 100 %-igt försåpbar, så att eventuella smörjfläckar på vävnaderna lätt gå att tvätta ur.

Varmgångsrisken kan vidare minskas genom att, där så ske kan, övergå till trycksmörjning med fettspruta. Moderna spinnerimaskiner och vävstolar förses ofta med centralsmörjning; smörjmedlet (fettet) pressas härvid genom rörledningar till de olika smörjställ-

na. Risken att något av dessa skulle bli bortglömt försvinner vid detta system.

Än ytterligare kan risken för varmgång minskas genom att ersätta vanliga glidlager med kullager eller eventuellt rullager. Härvidlag har ett högst värdefullt pionjärarbete utträttats från Svenska Kullagerfabrikens sida. Specialkonstruktioner för spinnermaskiner ha utarbetats och föras sedan årtal tillbaka i marknaden. På sistone har även inbyggnad av kullager i vävstolar ägnats en hel del arbete och resultatet i goda uppslag.

Sammanfatta vi vad här sagts om varmgångsrisken, så finna vi, att även här teknikerna och brandmännen ha gemensamma intressen. Standardiserade och noggrant utprovade smörjmedel, mekaniska anordningar för smörjningen, regelbundna smörjningsschema, ökad användning av kullager, allt detta medför minskade kostnader för smörjmedel, smörjningsarbete och energi. Samtidigt härmed nedbringas varmgångsrisken till ett minimum.

c) *Den maskinella utrustningen.*

För att säkerställa sig mot onödiga avbrott i driften är det nödvändigt att organisera en systematisk maskininspektion. Ordspråket säger ju, att det är bättre att däma i bäcken än i ån, och det är denna princip, man vill omsätta i praktiken genom maskininspektionen. Denna innebär, att för de olika maskingrupperna planer uppgöras, som angiva hur ofta de olika delarna av en viss maskin skola inspekteras. Allt efter de olika delarnas art kan inspektionsfrekvensen växla från en gång pr år till en gång pr dag. Genom att sålunda inspektionsprogrammet är i detalj fastlagt på förhand ernår man självfallet, att felaktigheter i tid kunna avhjälpas, innan de hunnit

leda till mera omfattande skadegörelser, som tarva mer eller mindre omfattande reparationer.

Fent automatiskt får man på så sätt även anvisningar, som kunna bidraga att eliminera brandrisker, exempelvis felaktiga lagergångar o. dyl.

d) *Den elektriska utrustningen.*

Än viktigare är en dylik kontroll i fråga om den elektriska utrustningen. Möjligheterna äro ju stora att genom överbelastning, o-betänksamhet eller rent av slarv åstadkomma kortslutningar eller andra fel, som kunna ge upphov till farlig värmeutveckling. Genom de revisionsbesiktningar, som enligt gällande föreskrifter med vissa mellanrum skola företagas, ernår man ju en tämligen stor säkerhet för att inga egentliga fel å själva anläggningen skola förekomma. Man ernår i varje fall att man varnas för brister, vilka kunna innebära brandrisker, i den mån dessa brister äro av elektroteknisk art.

Självfallet äro dylika varnings-signaler av ringa nytta, därest man icke fortast möjligt och omsorgsfullt ser till, att eventuella anmärkningar bli avhjälpda. Eventuella efterlåtenhetssynder i detta fall hämna sig ju visserligen även genom de konsekvenser de ha ifråga om brandförsäkringen, men självfallet borde det ligga i respektive företagares intresse att se till, att anläggningen tillfredsställer alla berättigade fordringar.

Utöver de här nämnda periodiska revisionsbesiktningarna är det högeligen önskvärt att organisera en fortlöpande tillsyn i vissa hänseenden.

Speciellt gäller detta motorer. I torra lokaler inom textilindustri-grenen äro ju normalt öppna motorer tillåtna. De äro emellertid veritabla dammsamlare, och det är därför nödvändigt att med vissa bestämda mellanrum rengöra dem.

Lämpligast sker detta genom att blåsa ren dem medelst en blåsaparat av ena eller andra slaget. För detta ändamål använda vi den s. k. "Cadillac"-apparaten; dess munstycke skall vara utfört av gummi eller annat isolerande ämne, dels för att undvika eventuellt möjliga kortslutningar, dels för att ej skada motorns lindningar eller eventuellt befintliga kollektorer o. dyl.

e) *Ytterligare utbyggnad av kontrollen nödvändig.*

Som av det föregående framgår, bör stor vikt läggas vid att systematiska planer uppgöras för besiktningar, inspektioner, vissa rutinarbeten o. dyl. Detta systematiska övervakande är nödvändigt, om driftsmaskineriet skall fungera på rätt sätt.

Det räcker emellertid ej med detta. Man måste även tillskapa organ, som övervaka, att kontrollapparaten handhas så, att den fyller sitt ändamål.

Icke ens härmed är övervakningen effektiv. Ty all den i det föregående skildrade tillsynen är nästan helt bunden till driften som sådan. Den fullgöres under det driften är i gång.

Det är emellertid ett bekant förhållande, att den ur brandsynpunkt riskablaste tidsperioden är den, som följer närmast efter arbetstidens slut. Här fordras sålunda skärpt övervakning, som naturligtvis ytterligare bör utsträckas till hela den tid driften står stilla. Man måste m. a. o. ordna med tillräcklig vakthållning.

För våra fabriksanläggningar i Borås använde vi oss tidigare för denna vakthållning uteslutande av personal från Borås Nattvaktsaktiebolag. I samband med en för halvtannat år sedan företagen skärpnat av brandberedskapen vidtogo vi emellertid vissa åtgär-

der för att avsevärt utöka vakthållningen.

Vid samtliga våra Boråsfabriker ha vi sålunda uttagit viss personal. Denna har med få undantag polismans befogenhet för att vid behov kunna svara även för ordningens upprätthållande. Antalet dylika vakter är tilltaget så, att erforderliga avlösningar kunna göras utan att bevakningen eftersättes.

I dessa brandvaktens instruktion ingå, utom uppgifter om bevakningsområdets utsträckning, även föreskrifter om patrulleringsvägar, samarbete med nattvaktsbolagets personal o. s. v. Vid eldsvådetbrott, som vakten ej kan bemästra, alarmeras stadens brandkår genom tillgängliga brandskåp. Dessutom underrättas pr telefon vederbörande fabrikschef eller hans ställföreträdare. Slutligen alarmeras pr telefon viss specialpersonal ur fabriakens egen brandkår. Tillgång till telefon är ordnad, ävensom nummerförteckning å de personer, som skola alarmeras. Vakten uppehåller sig härefter vid fabriksporten för att anvisa eldstället, när så erfordras.

III. Det avvärjande brandskyddet.

De i det föregående omnämnda åtgärderna ingå samtliga i det förebyggande brandskyddet. Utöver dessa äro emellertid andra åtgärder nödvändiga i syfte att bekämpa en redan utbruten brand eller att förhindra eller försvåra dess spridning. Jag sammanfattar dessa senare åtgärder under benämningen det *avvärjande brandskyddet*.

a) *Byggnadstekniska frågor.*

På gränsen mellan de nyssnämnda områdena stå vissa frågor rörande byggnadstekniska detaljer. Jag vill passa på att i detta sam-

manhang betona vikten av att man vid alla nybyggnadsprojekt eller mera genomgripande förändringar låter någon brandskyddsexpert, exempelvis brandchefen och någon brandingenjör, granska ritningarna. Härigenom ernår man att brandskyddstekniska krav kunna tillgodoses billigare och bättre än genom att vänta tills byggnaden är färdig. Att efteråt vidtaga eventuellt erforderliga ändringar och anordningar ställer sig ofta ekonomiskt mycket ogynnsamt. Ofta kan man helt enkelt icke på det sättet få fram en fullgod lösning utan får nöja sig med någon halvmesyr.

Man bör för övrigt icke dra sig för att då och då låta någon sakkunnig företaga en detaljgranskning av anläggningen ur brandskyddssynpunkt. De uppslag, som man härigenom erhåller i fråga om brandsäkerhetens höjande, kunna medföra en icke föraktlig ekonomisk vinst i form av minskade brandförsäkringspremier. I varje fall ernår man större säkerhet mot exempelvis avbrott i driften till följd av brand.

Tyvärr är det inom textilindustrin ibland så, att lokalernas inbördes läge och anordning på grund av anläggningens ålder icke äro precis idealiska ur brandskyddssynpunkt. I regel visar det sig emellertid vid sakkunnig granskning, att en hel del kan göras även i till synes ganska hopplösa fall i och för förbättring av brandskyddet.

Hit höra bl. a. åtgärder för höjandet av brandsäkerheten hos vissa byggnadskonstruktioner. Inom våra fabriksavdelningar ha vi sålunda undan för undan ombyggt äldre träbjälklag och ersatt dem med konstruktioner av armerad betong. I samband härmed ha pelare av oskyddade järnkonstruktioner ingiutits i en betongbeklädnad.

Vindarna, såväl i fabriker som i kontorsbyggnaden ha sanerats, i

det att överflödiga bråte avlägsnats. Synligt trävirke har bestrukits med eldskyddspreparat. Dessutom har med vissa mellanrum uppsatts skärmväggar av eternit; samma material har även använts att bekläda taket med på ungefär en meters bredd från skärmväggen räknat. På så sätt har en tämligen effektiv sektionering av de eljest ur brandsynpunkt riskabla långa vindsutrymmena ernåtts.

Även i andra lokaler, exempelvis å lagret, har liknande extra åtgärder för sektionering vidtagits, varvid dels eternit, dels tegel använts som material.

I övrigt har sektioneringsprincipen möjligast konsekvent genomförts i fabriksbyggnaderna. Dörar av brandsäker konstruktion — fabriksgjorda plåtdörar med kiselgurffyllning — ha därvid genomgående kommit till användning och sålunda även ersatt förut befintliga trådörrar.

I samband med byggnadsfrågorna bör också påpekas vikten av att, när man gör upp generalplaner för fabriksområdenas framtida bebyggande, så höra även dylika planer underställas sakkunnig granskning av brandskyddsexperten. På så sätt kunna ju värdefulla anvisningar fås i fråga om tillgodoseende av brandskyddstekniska krav.

b) *Den brandtekniska utrustningen.*

1. Allmänna synpunkter.

Vad den egentliga brandskyddsmaterielen beträffar, så måste den anpassas efter de för industrigrenen typiska arbetsförhållandena. I regel är ju den inom en viss lokal befintliga och under arbete varande mängden fibermaterial förhållandevis ringa. Å andra sidan är ju materialet lättantändligt, och en brand sprider sig därför hastigt, icke minst till följd av det förut omnämnda, oundvikliga dammet.

Vidare måste man ta hänsyn till att maskinerna i vissa fall äro känsliga för vattenskador. Utsättes exempelvis en kardmaskin för vatten, så blir nästan undantagslöst det s. k. kardbeslaget spoliert och måste ersättas med nytt.

På grund härav har pulversläckningsapparaterna fått vidsträckt användning. Deras kapacitet är i regel fullt tillräcklig för att släcka en eld, som utbryter exempelvis i en ringspinnmaskin eller i en vävstol.

2. Det tekniska utförandet.

Vad spinnerilokalerna beträffar, äro de genomgående skyddade med sprinklers, som automatiskt öppna sig vid 63°. Speciellt i blandningsrum och rensmaskinrum äro sprinklers nödvändiga. Här förekommer bomullen nämligen, i motsats till övriga lokaler, i stora kvantiteter, och det är sålunda av vikt, att erforderlig vattenmängd snabbt kan insättas i fall av brand. I detta sammanhang vill jag peka på den minskning i brandrisk, som vi ernått genom att för åtskilliga år sedan övergå från att lagra den öppnade bomullen i öppna burar, som ersatts med slutna, brandsäkra kamrar.

Utom yttre brandposter ha dylika anordnats även i fabriksbyggnadernas inre, där de förlagts i anslutning till stigarledningar, som i sin tur i regel förlagts till trappuppgångarna. I närheten av varje post finnas 15—30 meter 63 mm slang upplagd med normalkoppling, strålrör o. dyl. Antalet brandposter inom våra Boråsfabriker uppgår till 11 utvändiga och 46 invändiga. Kungsfors fabriker ha 5 utvändiga och 19 invändiga brandposter.

Inom vissa av fabrikslokalerna finnas dessutom utplacerade klenare (1 1/2") slanglängder i anslutning till uttag å vattenledningen.

Kemiska vatteneldsläckningsapparater finnas i stor antal, c:a 200, fördelade på de olika lokalerna.

Vid de befintliga oljeupplagen ha uppställts skumsläckningsapparater. För släckning av eventuella oljebränder i transformatorstationerna har installerats kolsyreaggregat.

3. Det interna brandskyddets organisation.

För bekämpandet av eventuella bränder finnas å varje fabrik speciella fabriksbrandkårer. Vid vår Kungsfors-avdelning fanns tidigare en frivillig brandkår, rekryterad bland såväl fabriken personal som från samhället i övrigt. Avsikten var att denna kår skulle ingripa även vid bränder utanför fabriken. Det visade sig emellertid, att vissa slitningar voro oundvikliga till följd av olika intressen. Efter att ha konsulterat dåvarande brandchefen i Borås, överstelöjtnant Stridbeck, avvecklades den nämnda kåren 1926 och i stället organiserades en uteslutande inom fabriken rekryterad elitbrandkår om 32 man, huvudsakligen uttagna bland arbetsbefälet. Kåren har givits en så pass omsorgsfull utbildning, som förhållandena ha medgivit, och har satts i tillfälle att genom resor, kurser och periodiska övningar vidmakthålla och förkovra sina brandmannakunskaper.

I samband med luftskyddets ordnande ha även vid Borås-avdelningarna liknande brandkårer organiserats. Storleken uppgår till 20—30 man i varje fabriksbrandkår jämte reserver.

Även dessa senare brandkårer har givits speciell utbildning, och övningar företagas med vissa mellanrum.

En viss del av fabriken övriga personal har likaledes erhållit viss brandskyddsutbildning. Praktiskt taget alla anställda ha instruerats beträffande handhavandet av

brandposter och de kemiska pulverapparaterna. För de senare ha särskilda instruktioner utarbetats i syfte att få största möjliga effektivitet vid släckningen.

Fabriksbrandkärerna föfoga över en rikhaltig utrustning. Bl. a. ha anskaffats motorsprutor, två i Borås och två i Kungsfors, vardera om 1,500 minutliter. Särskilda uppställningsplatser ha för de förstnämnda ordnats i närheten av Viskar. I Kungsfors har ordnats en branddamm om c:a 400 m³ som vattenreserv, i den händelse pumpstationen skulle komma ur drift. Ytterligare vattenreserv har man dels i en tank i ett av trapptornen, dels i en cistern, belägen på en kulle ett stycke från fabriken. Här i Borås föfogar bolaget över en egen vattenledning, varigenom även här dubbel säkerhet för vattentillförseln finnes.

Till motorsprutorna hör vidare slangmateriel i ganska rikliga mängder jämte strålrör, grenrör o. dyl.

Med särskild tanke på den kvinnliga personalen ha i vissa lokaler placerats släckningsfiltar, avsedda att användas, för den händelse att elden fattar tag i någons kläder.

Slutligen må omnämnas även den påbjudna, till luftskyddet hörande utrustningen för brandbekämpning: sandlåda, pyts, spruta o. dyl.

4. Fortlöpande kontroll av brandmaterielen nödvändig.

Av största vikt är att brandmaterielen hålles i förstklassigt skick. Detta kan endast ske genom regelbundna, täta inspektioner. För detta ändamål ha vi avdelat viss bestämd personal, som sålunda har att svara för att materielen hålles i god ordning. Pulverapparaterna besiktigas och omladdas likaledes med regelbundna mellanrum; datum för senaste omfyllning an-

tecknas å en vid varje apparat fäst etikett.

Självfallet bör man se till att materielen även förvaras på ett överskådligt och lättillgängligt sätt. De härför använda utrymmena böra markeras på ett iögonfallande sätt.

Av vikt är vidare att god ordning genomföres i själva fabrikslokalerna. Särskilt måste man se till att transportgångarna hållas klara, så att man t. ex. lätt kan draga fram erforderliga slangledningar. För detta ändamål utmärkas gångarna med vita linjer; utanför dessa få inga föremål: lådor, vagnar o. dyl. placeras.

IV. Propaganda.

Jag kan icke underlåta att peka på hur viktigt det är att all personal bibringas kunskap om brandriskerna, hur de skola undgås samt vilka mått och steg, som böra vidtagas, om brand utbryter.

Vi ha för detta ändamål låtit utarbeta en liten broschyr "Råd och anvisningar för undvikande av eldfara". Denna broschyr har utdelats till varje arbetare. Den ger i korta drag erforderliga upplysningar och är försedd med en del illustrationer för att ytterligare inpränta en del viktigare synpunkter.

*

Som slutord till denna kortfattade översikt över brandskyddet inom våra fabriker, skulle jag ännu en gång vilja betona vikten av att man dels håller brandskyddet väl vid makt, dels söker åstadkomma ett intimt samarbete med brandskyddsmännen.

Alldeles särskilt vill jag betona vikten av att vid varje brand eller tillbud till brand sakkunnig person tillkallas för utredning angående orsakerna. Först härigenom är det möjligt att avgöra vilka mått och steg, som böra vidtagas för att förhindra ett upprepande, och så-

ledes åstadkomma ytterligare förbättringar i brandberedskapen.

Det är under årens lopp många dylika erfarenheter, som vi på så sätt samlat. Som Wäfveribolaget har produktionen förlagd till flera olika avdelningar såväl i Borås som i Skene, så är det Tekniska Avdel-

ningens uppgift att tillse, att en erfarenhet vunnen på en avdelning även kommer de andra till godo.

Ingenting får, allra minst i nuvarande läge, underlätas, som kan förhindra att för folkförsörjningen och landets beredskap viktiga värden förstöras.

Militärt brandskydd.

”Väldiga röda flammor flögo som serpentiner för att finna brännbara ämnen. Kolsvarta skyar höljde in allt i ett mörker, som endast genomskars av de långa, röda eldtungorna. Detta försakade den gigantiska brand, som rasade i fem dagar. — Brandkårerne voro borta. Rubb och stubb med slangar och sprutor hade ryssarna tagit med sig. — Några av brandmännen vände emellertid tillbaka, då de sågo eldflammorna och nådde fram till Dujeprs andra strand. De stodo vid tyskarnas nybyggda bro. Längre kommo de inte. En järnhård lag bestämmer, att när soldaterna rycka fram till strid, så kan intet i världen stanna dem. Mötestrafik på bron var inte att tänka på. Med tomma händer måste Kievs brandmän se sin stad brinna, emedan de inte kunde passera bron. För resten hade de inte varit till någon nytta, om de hade kommit fram, ty vattenverket var också ödelagt, och t. o. m. de enorma tunnor med vatten, som hade ställts upp för att användas såsom hjälpmedel för luftskyddet skulle endast ha varit som en droppe på en het sten. I flera dagar sletto de tyska soldaterna för att hejda elden. De sprängde byggnad efter byggnad för att stoppa den, men överallt hade ryssarna placerat sina ”Molotovcocktails”, dessa flaskor med bensin, som äro rena pyromanvapen. När tyskarna sprängde en byggnad, så sattes den ögonblickligen i brand av en Molotovcocktail. Elden flög från hus till hus. —”

Detta citat, hämtat ur en stor svensk tidning, skildrar på ett mycket realistiskt sätt, hur tyskar-

na i medio av oktober 1941 intogo staden Kiev och hur försvararna utnyttjade ett av krigets mest effektiva stridsmedel — ELDEN. I det moderna kriget har den nutida tekniken genom raffinerade uppfinningar utnyttjat även elden som anfällsvapen i mera avancerad stil. Olika typer av brandbomber ha sett dagens ljus och de krigförande ha försökt överträffa varandra med olika effektiva variationer. Ett sent exempel härpå äro de engelska s. k. brandplattorna (se Brandkårstidskrift 9/1940 s. 175). Elden har emellertid inte bara kommit till användning vid flyganfall utan begagnas jämväl vid offensiva markoperationer genom bl. a. eldkastare. Stridens metodiska genomförande vid blixtanfall bygger ju även på medverkan av ”öppen eld”. Som en jätteblåslampa inriktas eldkastaren mot bunkern, därigenom förberedande pionjärernas stormangrepp. Liknande är även tillvägagångssättet vid strid i bebyggda orter. Medan angreppet på bunkern, som är en byggnad av brandsäker konstruktion, har till syfte att nedkämpa det fientliga nästet och att skaffa en ny utgångspunkt för det fortsatta anfallet, så är ändamålet med striden om en ort icke endast att vinna taktiska fördelar, utan även att skaffa kvarter för de efterföljande trupperna och rädda maga-

sin och förråd med dess för den fortsatta krigföringen viktiga tillgångar.

Man kan alltså med ledning av detta säga, att det i stort sett skall finnas två typer av militärt brandförsvar, nämligen det "offensiva", som har till uppgift att släcka de eldsvådor, vilka anstiftas av egna pionjärer och stöttrupper — eldsläckning i de främsta linjerna — samt det "defensiva", som har till uppgift att medelst ett fulländat såväl förebyggande som utövande brandskydd skydda alla underhållsanstalter med deras oersättliga förråd, från de längst fram grupperade fördelningsunderhållsplatserna till de bakre etappförråden.

FR 1272 säger, att "väl ordnad underhållstjänst är ett villkor för att förbanden skola kunna fylla sina uppgifter". Till detta skulle kunna tilläggas, att en väl ordnad brandtjänst är ett villkor för att underhållstrupperna skola kunna fylla sina uppgifter.

Hur skall då denna brandtjänst ordnas för truppernas del? Och vilka uppgifter möta här en eventuell brandorganisation? För att börja med svaret på den sista frågan, så blir dessa uppgifter, som ovan antytts, dels förebyggande brandskydd och dels utövande brandskydd. Med förebyggande brandskydd avses då alla efter sakkunnig besiktning företagna åtgärder av teknisk natur inom industrier, förråd m. m. att förhindra elds- uppkomst och spridning och med det utövande brandskyddet själva räddnings- och släckningsverksamheten.

Inom underhållsförbandens verksamhetsområden finnas brandrisker av mångahanda slag vid förråd och upplag av ammunition, drivmedel, tyg-, intendentur-, sjukvårds- och veterinärmateriel m. m. Beträffande ammunition och drivmedel, så äro dessa av sådan betydelse för krigföringen att konsekvenserna av en förstörelse genom

brand torde stå fullt klar för var och en. FR 1341 säger att "det är av väsentlig betydelse, att tillräcklig ammunition av lämplig beskaffenhet med hänsyn till förutsedd stridsverksamhet finnes tillgänglig å rätt tid och plats" samt i 1398 om drivmedel, att "förbrukningen skall i möjligaste mån begränsas med hänsyn till svårigheten att under krig anskaffa drivmedel". En totalskada genom brand kan förorsaka att stridsverksamheten inom ett avsnitt temporärt avstannar. För materielgrupperna gälla givetvis enahanda synpunkter, ehuru kanske inte med så omedelbara verkningar.

Brandtjänsten skulle förslagsvis handhavas av ett *brandkompani*, bestående av:

kompanichef,
kompanistab,
tre brandplutoner och
kompanitross.

Kompaniet ingår i bakre etappgrupp.

Kompaniet har till uppgift att: sörja för brandskyddet inom tilldelat område (i regel bakre etappgruppens område) samt

att upprätta och betjäna bevakningsplatser.

Vid behov kan brandpluton avdelas till främre etappgrupp och härvid erhålla motsvarande uppgifter. Sådan pluton förläggas i anslutning till etappgruppstaben, amförråds- eller införband.

Chef för brandkompani ombesörjer kompaniets underhålls- och personaltjänst. Han handlägger ärenden rörande brandskyddet i anslutning till sektion II i etappgruppstaben, varest han jämte sektionschefen föredrager desamma inför etappgruppchefen.

Som kommentarer till den här skisserade organisationen må fogas följande synpunkter. I senare tider ha termerna luftskydds-, gas- skydds- o. s. v. berikat språket,

varför det kanske skulle ligga nära till hands med benämningen "brandskyddskompani". Benämningen "brandkompani" är emellertid betydligt lättare och dessutom erhålles en synonym till det civila "brandkår". Ordet "brandkår" har icke använts på grund av att "kåren" militärt sett är ett högre begrepp. De motsvarande tyska och finska benämningarna äro resp. "Feuerschutzpolizeikompanie" och "eldsläckningskompani".

Kompaniets organisation följer vidare den gängse militära. Som chef bör placeras ett yrkesbrandbefäl som tillika är reservofficer. Övrig personal i staben har uppgifter överensstämmande med motsvarande i andra förband. Då de stora eldsvådorna äro vägledande för fientligt flyg, kan ifrågasättas, om icke en pvlvtropp bör organisatoriskt ingå i kompaniet till skydd för det arbetande brandmanskapat. I varje fall torde det vara nödvändigt att mången gång avdela luftvärnsförband för sådan uppgift.

Såsom plutonchefer placeras (över-)brandmästare med fänriks (fanjunkares) tjänsteställning. Brandmästaren vid en större brandkår är "eldsläckaren", som emellertid även sitter inne med kunskaper i det förebyggande brandskyddet. Plutonens främsta arbete är eldsläckningen. Det förebyggande arbetet ombesörjes av kompanichefen. Plutonchefs ställföreträdare är en brandförman med sergeants tjänsteställning. Dessa befattningshavare måste rekryteras ur yrkesbrandkår.

Plutonen är indelad i tre grupper med en brandbil på varje grupp. Plutonchefen har till sitt förfogande en person- (piket-)bil 1. och 2. grupperna ha lastbilar. 1. gruppens bil har dessutom en en bärbar och 2. gruppens en bogserbar motorspruta med en kapacitet av resp. 800 och 1,600 lit/min vid ett tryck av 9 kg/cm². Utrust-

ningen för varje sådan bil är dessutom en frontmonterad centrifugalpump (1,800 lit/min) samt erforderlig brandmateriel såsom slang, skarvstegar, armatur m. m. Närmast bakom förarhytten ligger en vattentank rymmande 2,000 liter och försedd med flexibel anslutning till den fasta pumpen. Fördelarna med en dylik vattenreservoar äro, att angreppet på eldården omedelbart kan sättas i gång, och att släckningsarbetet kan bedrivas under sådana förhållanden, då vattenledningsnät ej kan påräknas och då avstånden till vattentag äro stora. I sådana fall användes den bärbara (bogserbara) motorsprutan som uppforderingsverk för transport av vatten genom långa ledningar till tanken (frontalpumpen). Härtill kommer att denna typ av brandbil kanske är mera "fältmässig" och absolut mycket prisbilligare än en "riktig" brandbil. Malmö stads brandkår har tre bilar av denna typ, varav den ena nu är detacherad till den finska hemmafronten.

3. gruppen utrustas enligt planen med en "specialbrandbil" försedd med utrustning och medel för släckning med skum och kolsyra av särskilda objekt.

Trossen slutligen har samma uppgifter som vid övriga trängförband. Härtill kommer viss med hänsyn till kompaniets verksamhet erforderlig underhållstjänst. På reserv- och förrådsbilarna bör finnas slang för förstärkning och utbyte, rökskyddsmateriel och materiel för skogseldsläckning, den sistnämnda ev. lastad på släpvagnar. Trosschef, liksom i staben kompaniadjutant, bör vara militär befattningshavare, däremot bör vid trossen placerat underbefäl ha uppgifter, som tillkomma rökskyddsförman vid yrkesbrandkår.

Brandkompaniets totala styrka kommer med denna organisation att uppgå till omkring 125 man, 4

personbilar, 2 motorcyklar och 13 lastbilar.

*

"Släckning utföres enligt brandsläckningsinstruktion. Främst användes brandredskap härför." (FR 457). Hur är denna brandbered-

skap i dag beskaffad? Är den skickad att fylla sina uppgifter och motsvarar den de krav, som kunna komma att uppställas? Brandkompaniet är högaktuellt.

Sven Sönnerberg.

FRÅN LÄNSFÖRBUNDEN.

Skånska Brandkårsförbundet.

Brandkonsulent: Löjtnant F. Rosenberg. Exp.: Villavägen 8, Eslöv. Telefon 1053.

Brandförvarsplan

för

Oxie, Skytts och Vemmenhögs härad.

Utarbetad av Skånska Brandkårsförbundet i samråd med Oxie, Skytts och Vemmenhögs häraders brandkårskrets år 1941.

Skånska Brandkårsförbundet har i samråd med Oxie, Skytts och Vemmenhögs häraders brandkårskrets utarbetat brandförvarsplan för brandkårskretsens verksamhetsområde.

Denna brandförvarsplan innehåller

I. *Utryckningsplan.* Denna upptager kommunerna inom Oxie, Skytts och Vemmenhögs härad samt anger de brandkårer, som skola alarmeras vid eldsvåda (bilaga 1).

II. *Brandkårernas släckningsdiagram.* Denna del av brandförvarsplanen upptager brandkårerna inom Oxie, Skytts och Vemmenhögs härad samt anger de kommuner, inom vilka vederbörande brandkår är avsedd anlitas som huvudbrandkår eller reservbrandkår (bilaga 2).

*

I. Utryckningsplanen.

Enligt denna plan ställas till varje kommuns förfogande vid eldsvåda två brandkårer (enl. planen Huvudbrandkårer). Dessutom kan efter anmodan släckningshjälp erhållas från ytterligare två brandkårer (enl. planen Reservbrandkårer). Emellertid göres undantag för vissa kommuner, vilket undantag är betingat av det förhållandet att planerade brandkåren i Skegrie ännu icke är organiserad. När denna kår i framtiden blivit organiserad, utrustad och uttryckningsberedd, avses densamma införas under rubriken Huvudbrandkår eller Reservbrandkår i samtliga de fall, att i vardera av dessa kolumner icke tidigare finnas upptagna två brandkårer.

Till förebyggande av att större antal reservbrandkårer än behovet påkallar alarmeras till brandplats,

föreslås i denna plan, att alarmering av reservbrandkärer endast må verkställas av på brandplatsen tjänstgörande släckningsledare eller av kommunal förtroendeman inom kommun, vari eldsvåda förekommer eller av representant för brandförsäkringsinrättning, som omhänderhaver försäkring av brandobjektet eller av branden hotade byggnader. Det är självfallet ovan nämnda personer obetaget, att efter behovsprövning tillkalla ytterligare släckningshjälp även från brandkärer, som icke äro upptagna i utryckningsplanen.

Missförstånd kan uppstå beträffande benämningen släckningsledare. Därmed förstås enligt denna plan person, som på brandplatsen för befälet över brandkår, som enligt fastställd förbundsordning, upprättat släckningsavtal eller anordnades förbundet sig utföra eldsläckning inom kommunen.

II. Brandkärernas släckningsdistrikt.

Släckningsdistrikten äro medtagna i brandförsvarsplanen i avsikt att lämna brandkärerna en klarläggande uppställning över de kommuner, som kunna påfordra släckningshjälp.

*

Vid brandförsvarsplanens upprättande undersöktes möjligheten av kommunernas ekonomiska stöd till brandkärerna. Härvid har den principen följts, att varje kommun i en eller annan form skall lämna sin ekonomiska medverkan till brandförsvarets uppbyggnad och framtida underhåll. I stor utsträckning ha kommunerna bildat brandförbund, vilket innebär att i brandförbundet ingående kommuner bestrida utgifterna för brandkår, dennas uppsättande och framtida underhåll med belopp, beräknat efter antalet skattekronor inom respektive till förbundet anslutna kommuner. I förteckningen nedan återfinnas de kommuner, som bildat brandförbund.

Emellertid har ett smärre antal kommuner föreslagits ordna sitt brandförsvar genom att upprätta s. k. släckningsavtal antingen med angränsande kommun, som förfogar över brandkår, eller med frivillig brandkår. För denna släckningshjälp föreslås kommunen erlægga ett årligt belopp, beräknat efter 10 öre per varje löpande årets skattekrona.

Formulär till avtal återfinnes i bilaga 3.

Kommuner som bildat brandförbund	Brandkår organiserad i
S. Sallerup, Oxie, Lockarp,, Glostorp, Arrie, Törringe	Oxie
Tygelsjö, V. Klagstorp	Tygelsjö
Hököpinge, Eskilstorp, Gässie	Hököpinge
Gylle, V:a Vemmerlov, Kyrkoköpinge, Dalköpinge, Gislöv, L:a Slågarp, Bösarpe	Fjärdingslöv (Gylle socken)

Bilaga 1.

Utryckningsplan för Oxie, Skytts och Vemmenhøgs häraders brandkårskrets.

Kommun	B r a n d k ä r e r	
	Huvudbrandkärer	Reservbrandkärer
Bunkeflo	Bunkeflo—Tygelsjö	Oxie—Hököpinge
V. Klagstorp	Bunkeflo—Tygelsjö	Hököpinge—Oxie
Lockarp	Bunkeflo—Oxie	Tygelsjö—Hököpinge
Glostorp	Tygelsjö—Oxie	Hököpinge—Bunkeflo

O. S. V.

Bilaga 2.

Brandkärernas släckningsdistrikt
Oxie, Skytts och Vemmenhøgs häraders brandkårskrets.

Brandkår	Huvudbrandkår inom nedanstående kommuner	Reservbrandkår inom nedanstående kommuner
Bunkeflo	Bunkeflo, V. Klagstorp, Lockarp, Oxie	Tygelsjö, Gässie, Glostorp
Oxie	Lockarp, Glostorp, Arrie, Oxie, S. Sallerup, Törringe	Bunkeflo, V. Klagstorp, Hököpinge, V. Kärrstorp, V. Ingelstad, Mellan-Grevie
Tygelsjö	Bunkeflo, V. Klagstorp, Glostorp, Tygelsjö, Gässie, Hököpinge	Lockarp, Eskilstorp, Vellinge k., S. Åkarp, Arrie, St. Hammar, Törringe

O. S. V.

Bilaga 3.

Förslag till släckningsavtal.

Mellan kommunerna A och B har följande avtal ingåtts.

Kommunen A ombesörjer eldsläckning inom kommunen B. För ändamålet tillhandahåller A den brandkår, varöver A förfogar samt dess materiel. Därest brandkåren vid visst tillfälle erfordras för A:s räkning äger kårchefen avgöra, huruvida kåren skall utrycka till B. B skall själv ombesörja och bekosta anläggning och underhåll av branddammar och brandbrunnar samt andra vattentag. Vid dylika arbeten skall A:s brandbefäl biträda utan särskild ersättning från B. B skall särskilt bekosta sådan eld-

släckningsredskap som placeras i B ävensom kostnader, som kunna uppkomma vid uppsättande av beredskapskår i B.

Därest för brandkårens biträde vid eldsläckning inom B icke utgår ersättning från annat håll, är B skyldig att utgiva sådan ersättning efter i orten vanliga normer.

B erlägger varje år till A ett belopp motsvarande 10 öre per varje löpande årets skattekrona inom B.

Avtalet gäller till och med den Därest uppsägning ej sker sex månader förut, förlänges avtalet ett år i sänder. Avtalet upphör utan vidare att gälla sex månader efter det att B ingått i kommunalförbund ang. brandväsendet med annan kommun än A.

Svårartad soteld i Djurholm.

Lördagen den 24 januari 1942 kl 23.34 alarmerades Djurholms brandkår, enär soteld uppstått i värmeledningspannan hos jägmästaren Nils Delin, Strandvägen 37. Vid brandkårens ankomst till platsen några minuter senare konstaterades, att sotelden trängt högre upp i skorstenspipan och fortsatt ända upp till övre ändan av skorstenen. Draglucka och spjäll i värmeledningspannan hade omedelbart tilltäppts, men hade sotelden det oaktat pågått i omkring 2 timmar. Härunder konstaterades flera bristfälligheter i skorstensstocken, i det att rök trängde ut genom muren i ett å andra våningen beläget väggfast linneskåp samt å vinden. För att avlägsna trävirket intill muren måste linneskåpet till någon del borttagas i likhet med ett par golvbräder å vinden. Vid närmare undersökning kunde en rökstrimma iakttagas tränga ut ur väggen i salongen å bottenvåningen, varför en panelbräda borttogs därstädes. För att hindra alltför mycket rök och gaser att intränga i huset tätades de största bristfälligheterna i muren med cement. Sedan sotelden brunnit ut och ingen onaturlig hetta å muren förekom, tilläts kommunalarb. J. H. Gran, som sköter eldningen av pannan, att elda försiktigt med koks och under strypt drag. Detta med tanke på den starka köld, — 35° C, som rådde under natten.

Sedan Gran åtagit sig bevakningen av villan under återstoden av natten, kunde brandkåren återvända till sin station vid 01.30-tiden.

Kl 02.17 alarmerades brandkåren ånyo till samma plats, enär eldsvåda utbrutit i salongen å bottenvåningen. Vid brandkårens ankomst till platsen brann det med lågor i en brädvägg intill muren,

varför väggen delvis måste brytas ned. Sedan bräderna sålunda borttagits, konstaterades, att mellanväggen till ungefär 80 cm från muren bestod av tegel. I denna tegelvägg voro mellan golv och tak på ungefär 60 cm:s avstånd från varandra inmurade 4 stycken plankor av dimensionen 3"×6", vilkas ena ändar gingo ända fram till den från värmeledningspannan ledande rökgången. Genom den kraftiga sotelden hade de ändar av de 4 plankorna, som stött mot rökgången, fattat eld, som vidare spritt sig i därtill befintliga bräder. Elden släcktes på några få minuter med pyttspruta och tappkranslang. Sedan denna iakttagelse gjord, var vidare eldning i värmeledningspannan otänkbar, varför fyren avsläcktes. När sålunda all vidare eldfara blivit avvärjd, kunde brandkåren rycka in kl 04.20.

På grund av den starka kölden, varigenom frysningsrisk för värmeledningssystemet förelåg och trots att det då var söndagsmorgon, uppringdes någon timme senare skorstensfejare och murare med tillsägelse att så snart som möjligt iordningställa värmeledningspipan.

Den ifrågavarande byggnaden, som består av en i två våningar uppförd trävilla, byggdes under åren omkring 1890 med kakelugnar såsom eldstäder. Dessa ha sedermera ersatts med värmeledning, varav man torde kunna draga den slutsatsen, att en tidigare evakueringspipa tagits till rökgång från värmeledningspannan.

Det inträffade eldsvådetillbudet har visat en nonchalans hos byggmästare och kontrollant, som är häpnadsväckande. Trä får icke under några förhållanden inmuras i skorstensstockar än mindra bilda del av vägg i rökkanal. I de fyra

eldsvådeanstiftande plankorna hade träbeklädningen spikats och att eldsvåda icke tidigare inträffat måste betecknas som ett rent un-

der. Nu var det den senaste tidens vedeldning med åtföljande soteld som gjorde "slag i saken".

Hugo Edensjö.

Föllinge.

Brandkärstidskrift har fått taga del av ett brev från brandchef John Ullvén i Föllinge, vari han lämnar en skildring från en eldsvåda föregående år, där släckningsarbetet bedrevs under mycket svårartade vinterförhållanden och med en ganska exceptionell uppfordringshöjd för sprutan, då nivåskillnaden uppgick till 50—55 m. samt slanglängden till 600 m.

Skildringen ger på ett talande sätt bevis för, hur man med rådhets kan klara en besvärlig situation samt hur upptining och torkning av slangen kan ske även om uppvärmt slangtorn ej finnes.

Brevet lyder sålunda:

"Kl 21 den 2 jan. alarmerades pr telefon Föllinge brandkår till Ottsjön 20 km från Föllinge, då i Ottsjön en större ladugård, troligen genom spricka i muren, antänts. Medan vi väntade på vägdistriktets Scania-Vabis någon minut, kontrollerades att vår API-101-spruta var all right, och samtidigt kördes motorn alldeles het. Nu kom bilen och 25 min. efter telefonbudet var vi vid eldsvådan. Men nu gällde det, om sprutan kunde gå efter denna avkylningsfärd och nere vid sjön, där temperaturen höll sig vid —40 gr. Mellan sjön och gården var det 600 m och en höjdskillnad av c:a 50 à 55 m. Sex man drog sprutan ner till sjön och resten lade i ett huj ut de 30 slanglängderna, som lades efter vägen upp till gården. Slangen bäddades ned i djupsnön vid sidan om vägen, för att på så sätt få

de isolerade emot kylan. Vi tvivlade faktiskt på att sprutan skulle fungera under dessa svåra förhållanden, och det var icke utan att en ström av sympati strömmade den till mötes, när vi hörde att motorn gick. Slangmännen hunno just icke mer än få ut tryckledningen, så kunde sprutan börja leverera vatten. Att kunna rädda ladugården var ju omöjligt, men vi kunde i alla fall rädda ett par närliggande hus. En enda stråle med 18 mm munstycke användes. Vi vågade ej gå ned till klenare munstycksdimension, då vi riskerade att slangen skulle frysa igen. I trots av att vatten strömmade genom slangen, blev den dock efter c:a 1½ timma så gott som helt igenfrusen, men då hade även eldfaran hunnit bli avvärd.

Nu kom emellertid det kanske största problemet, nämligen att få dessa 30 slanglängder upptinade, fraktade till Föllinge och torkade. För att tina upp slangarna måste byborna följande dag hugga upp en lång vak i sjön och sedan lägga slangarna där för upptining. När detta blivit klart och icke någon fara för trädbrott i slangväggen förefanns, fraktades hela lagret tillbaka till Föllinge. Men nu kom det svåraste problemet. Hur skulle vi kunna torka dessa 30 slangar utan slangtorn eller annan inrättning för torkning av så långa saker. Vi funderade på flera lokaler, men till slut beslöto vi försöka få hyra in dem i — hör och häpna — kyrkan. Genom att för kyrkoherden framhålla den svåra situa-

tion vi kommit i och den förlust som kommunen kunde göra om slangarna icke sköttes, lovade han att göra sitt bästa för att utverka tillstånd till denna vår anhållan, vilken också beviljades. Slangarna hängdes om räckets på läktaren och ändarna fick vi lägga i baljor och kar, som placerats nere på golvet. Genom eldning hölls det varmt i

kyrkan och på tre dygn voro slangarna torra och färdiga att rullas upp.

Angående sprutan visade det sig vid noggrann undersökning efteråt, att densamma icke tagit några men av den omilda hanteringen, i betraktande av att samtliga instrument sattes ur funktion genom isbeläggning."

MEDDELANDE.

UPPROP

ang.

Tredje försvarslånet.

*En solidarisk kraftansträngning
för Sveriges fred och framtid.*

Till de frivilliga försvarsorganisationerna.

Då vi i anslutning till bifogade uppprop från Riksgäldskontoret uppmåna de frivilliga försvarsorganisationerna att medverka till att även denna lånekampanj kan genomföras på ett framgångsrikt sätt, behöva vi icke bli mångordiga för att motivera denna vår hemställan.

Kampanjens samlande, inspirerande paroll: "För Sveriges fred och framtid" säger allt om vikten av att vi alla i en solidarisk kraftansträngning göra vårt yttersta för att statsmakterna skola få till sitt förfogande de medel, som krävas för att vidmakthålla vår militära beredskap och trygga vår folkförsörjning.

De frivilliga försvarsorganisationerna presterade redan under kampanjen för det andra försvarslånet

en herömvärd insats i det lokala organisations- och propagandaaarbetet. Det gäller nu att upprepa och om möjligt överträffa denna prestation. Försvarslånets läns- och lokalorganisation är det verkställande organet för denna verksamhet och den nu pågående kampanjen genomföres helt i dess regi. För att detta maskineri skall kunna fungera med önskvärd effektivitet fordras ett väldigt uppbåd av frivilliga krafter. Väl medvetna om de många krävande arbetsuppgifter som redan ta våra organisationers ledande instanser och medlemmar i anspråk, måste vi dock se det som en i allra högsta grad angelägen uppgift att ställa för det lokala organisations- och propagandaaarbetet erforderligt och lämpligt folk till förfogande.

Först och främst böra organisationerna låta sig representeras i de

för detta syfte bildade lokalkommittéerna. Där CFF har egna lokalkommittéer bör denna representera samtliga frivilliga försvarsorganisationer på platsen precis som CFF utövar en motsvarande representation i Försvarslänets topporganisation. Där CFF saknar lokalkommitté rekommendera vi ändå en gemensam representation för de frivilliga försvarsorganisationernas vidkommande.

Dessutom böra de av denna uppmaning berörda organisationerna på alla sätt medverka bl. a. vid de propagandafester och övriga arrangemang, som ingå i kampanjen. Det kan ske i form av patruller för utdelning av flygblad, uppsättning av affischer, fandefilering etc. När det gäller att effektivt genomföra husagitationen bör det vara möjligt att i stor utsträckning utnyttja luftskyddets block- och hemskyddspersonal.

I propagandarbetet, framför allt vid försvarslänefesterna bör de i hemortsförsvaret ingående formationerna kunna medverka genom uppvisningar och övningar. Se närmare härom i de anvisningar som lämnades i samband med "Frivilliga försvarets dag".

Närmare direktiv ang. de lokala åtgärderna lämnas av resp. lokalkommittéer.

Kampanjen har redan börjat på en del håll. Där så icke skett gäller det att utan dröjsmål sätta apparaten i gång och sedan se till att icke någon möjlighet att främja kampanjens syfte försittes.

Vi lita på att det frivilliga försvarets folk nu som alltid skall veta att göra sin insats på ett hederligt sätt. Det gäller att själv teckna största möjliga belopp och sedan få andra att göra detsamma. Det är här fråga om något väsentligt mera än en räntabel penningplacering. Vad vi satsa nu det gör vi

För Sveriges fred och framtid

Med hälsning

Centralkommittén för det frivilliga försvarsarbetet

Torsten Nothin
Ordförande

F. Bernadotte af Wisborg
AU:s ordförande

/ Folke Thunborg.

Till värn för Sveriges fred och framtid.

Samling kring Svenska Statens

Tredje Försvarslän.

Sverige hör till det lilla fåtal länder som har lyckan att allttjämt stå utanför det stora, på sistone till en världsbrand förvandlade kriget. Vi svenskar åtnjuta fortfarande den oskattbara förmånen att bo i ett land, som har fred,

För detta ha vi ej minst att tacka den fasta sammanhållning och den i gärning ådagalagda vilja att till det yttersta värna vår rätt till fred och oberoende, som på olika sätt ha besjälat folkets alla lager.

Men faran är icke över, Försva-

ret måste icke blott bibehållas vid den uppnådda styrkan utan ytterligare stärkas och utvecklas. Omfattande och dyrbara åtgärder från statens sida krävas också för att trygga vår folkförsörjning och avvärja den folknöd, som i krigstider ständigt står på lur. Till värn för Sveriges fred och framtid måste ännu en gång svenska folkets vilja och krafter samlas kring *ett nytt stort försvarslån*, som nu utbjüdes till teckning.

Det är allas vår förvissning att såsom skedde de två föregående

gångerna varje svensk skall deltaga också i det tredje försvarslånet och göra det till ett lika övertygande vittnesbörd om svensk livsvilja och svensk fredskärlek som de båda föregående.

Staten behöver nu allas samfälliga medverkan för att tillgodose behov, som äro livsviktiga för varje frihetsälskande och rätträdig svensk kvinna och man.

Stockholm den 15 jan. 1942.

*Riksgäldskontoret,
Sveriges Riksbank m. fl.*

NOTISER.

Fagersta bruks brandkår.

Brandväsendet inom Fagersta bruk och brukssamhälle har under 1941 undergått en avsevärd utveckling och kan ifråga om utrustning och effektivitet jämföras med många av våra medelstora landsortsstäder.

Brandstationen, som blev färdig i oktober 1940, är fullt tidsenlig och uppförd i tre byggnader. Vagnhallen lämnar plats för två brandvagnar med bogsersprutor samt en ambulans. Intill vagnhallen är inrymt verkstad och ett mindre förådsrum. Tornbyggnaden inrymmer förråd, gasrum och slangtvätt. Det senare anslutet till tornet. Den tredje byggnaden är genom en korridor ansluten till vagnhallen och inrymmer telegraftrum, expedition, dagrum, dusch- och omklädningsrum samt, på övre botten, två bostadslägenheter för brandmästare och brandförman.

Byggnadsgruppen ligger centralt ur uttrykningssynpunkt och ger intryck av en idyllisk kringbyggd gård.

Organisatoriskt bygger kåren på borgarkårstyp men med två heltidsanställningar. Ordinarie kåren om 24 man är indelad i tre beredskapsgrupper om 8 man. Var tredje vecka svarar sådan grupp för första beredskap. Reservstyrkan uppgår till 30 man.

Alarmanläggningen är av L. M. Ericssons morsesystem med vilströmskontroll och automatisk alarmonkopplare. Brandskåpens antal uppgår till 32 varav 9 inom industriområdet. Samtliga ledningar ligger i jordkabel.

Brandmaterielen är modern och fördelad på två brandvagnar, vardera utgörande en självständig utryckningsenhet, bemannad med åtta man och ett befäl. För soteldar etc. finnes röda cyklar.

Antalet motorsprutor är 3, vidare finnes 1 kraftig ångspruta samt 2 stationära pumpar, sammanlagt omfattande 12,400 min/lit.

Brandposternas antal utgör 71, fördelade på industri och samhälle.

Under 1941 har brandkåren utryckt 18 gånger för eldsvåda, 6

ggr för tillbud eller trängrök samt 2 ggr för soteld.

Av eldsvådorna har 10 varit av sådan omfattning att en eller flera slangledningarna från brandpost eller motorspruta utlagts. Övriga har släckts med pyttsspruta eller kemisk apparat. Den slanglängd som kommit till användning vid eldsvådor utgör 1,438 meter.

Falkenberg's brandkår år 1941.

Brändkåren har under året haft 72 uttryckningar, varav för eldsvåda inom staden 5 gånger och utom staden 5 gånger, för tillbud till eldsvåda 11 gånger, soteldar 30 gånger, samt andra orsaker 21 gånger.

Fabriks- och bruksbrandkårers organisation och utbildning

Pris 50 öre

Rekvireras från

Riksförbundets Expedition.

Tidskriften utkommer med 12 nummer årligen.

Årsprenumeration sker direkt hos Centralstyrelsens Expedition, Styrmansgatan 1, Stockholm. Prenumerationspriset är 4: — kr. för enskilda exemplar och 2: — kr. pr ex., då minst 5 ex. samtidigt rekvireras.

Annonserna pr gång äro:

Första eller sista annonsidorna — efter överenskommelse.				
Helsida	60 kr.		Kvartsida	15 kr.
Halvsida	30 "		Åttondelssida	8 "

Vid annonsering minst 4 ggr lämnas 15 % rabatt.

Eftertryck ur tidskriften medgives endast om källan anges.